

מפריז תצא הבשורה?

מאת זווית- סוכנות ידיעות למדע ולסביבה | 1 בדצמבר 2015

ועידת פריז בנושא שינוי האקלים נפתחה אתמול בקול תרועה. 40 אלף משתתפים מ-195 מדינות יודעים שזאת אולי ההזדמנות האחרונה להתגייסות עולמית למאבק נגד שינוי האקלים. ועידת פריז 2015: כל השאלות והתשובות

[מערכת "זווית" – סוכנות ידיעות למדע ולסביבה](#)

הכנות לפתיחת ועידת פריז. צילום: Ministerio del Ambiente, Flickr

אתמול נפתחה בפריז ועידת האו"ם בנושא שינוי האקלים. בשבועיים הקרובים ידונו משלחות של 195 מדינות לגבי דרכי ההתמודדות עם שינוי האקלים וינסו לגבש הסכם בין-לאומי מחייב מבחינה משפטית לגבי הפחתת פליטות גזי החממה. לאחר שורה של ועידות מוצלחות יותר ופחות ב-20 השנים האחרונות, נדמה שוועידת פריז תסמן ציון דרך משמעותי בהיערכות העולמית לשינוי האקלים. כדי להבין את מה שיתרחש בפריז בשבועיים הקרובים, אנחנו מגישים לכם מורה נבוכים לוועידה, עם כל הפרטים הטכניים והשאלות החשובות.

הדרך לפריז מתחילה בריו

המסע המפותל שהוביל לוועידת פריז בנושא שינוי האקלים החלה בוועידת ריו דה-ז'ניירו ב-1992, שבה אומצה לראשונה אמנת המסגרת של האו"ם בדבר שינוי אקלים (UNFCCC) שמטרה "להפחית את פליטת גזי החממה כדי למנוע פגיעה במערכת האקלימית". 195 המדינות החברות באמנה מקיימות מדי שנה כינוס) ובאנגלית Conference of Parties, of Parties) כדי לפקח אחר יישום האמנה. הוועידה שמתקיימת השנה בפריז היא הכינוס ה-21 של המדינות החברות, ולכן זכתה לכינוי COP21.

נקודת הציון השנייה בדרך לפריז הייתה אימוץ פרוטוקול קיוטו ב-1997, שבמסגרתו החליטו המדינות החברות על הפחתת פליטות בשיעור של חמישה אחוזים מרמת הפליטות ב-1990 עד שנת 2012. עם זאת, למדינות המתפתחות כמו סין והודו לא ניתנו יעדים ספציפיים להפחתת הפליטות. מציאת מנגנון שיאזן בין הפחתת הפליטות הנדרשת מהמדינות המפותחות ובין המדינות המתפתחות היה ונשאר סלע המחלוקת ביצירת הסכם אקלים, והתקווה היא כי ועידת פריז תמצא לכך פתרון.

למרות האופטימיות, פרוטוקול קיוטו נשאר בתור הסכם על הנייר בלבד, בשל העובדה כי לא אושרר בארה"ב וכי מדינות רבות פשוט לא עמדו ביעד הפליטות שהוגדר בו. במקביל כבר נעשה ברור שיש צורך בהסכם מסגרת אחר שיחליף את הפרוטוקול, בעיקר בשל העובדה שסין, שהוגדרה מדינה מתפתחת בראשית שנות התשעים, הפכה למדינה מתועשת גדולה ופולטת מובילה של גזי חממה בהתאם COP15. שנערך בקופנהגן ב-2009 היה אמור להיות פריצת הדרך בגיבוש הסכם בין-לאומי חדש שיירש את פרוטוקול קיוטו; אך ההסכם שגובש לא אושר באופן מיידי, וכשאושר שנה מאוחר יותר כבר היה זה מאוחר מדי, והוא נדון לכישלון.

הכל תלוי באובמה

המטרה של ועידת פריז שנפתחת היום היא לגבש הסכם בין-לאומי מחייב מבחינה משפטית בנושא שינוי האקלים, שיצליח לייצב את התחממות כדור הארץ על 2 מעלות בלבד מעל הטמפרטורה הממוצעת בעידן הטרומ-תעשייתי. מדובר ביעד שאפתני, במיוחד בהתחשב בעובדה שכדור הארץ כבר התחמם ב-0.85 מעלות מאז העידן הטרומ-תעשייתי, ומדענים צופים שללא נקיטת פעולה, הטמפרטורה הממוצעת תעלה ב-4.5 מעלות מהעידן הטרומ-תעשייתי עד לסוף המאה.

ההנחה שעומדת בבסיס הוועידה, ומגובה כיום על ידי מרבית המדענים בעולם, היא שפליטת גזי חממה כתוצאה משריפה של דלק מאובנים (פחם, גז ונפט) גורמת לשינוי האקלים ולהתחממות כדור הארץ, ושבידי האדם היכולת לעצור את השינוי הזה באמצעות הפחתה של פליטת גזי החממה.

זיהום אוויר בסין. צילום: Global Panorama, Flickr

ההסכמים הנוכחיים בדבר הפחתת פליטות גזי חממה צפויים לפוג ב-2020, ולכן קיים צורך לגבש הסכם חדש שיקבע את ההתחייבויות לעשר שנים נוספות (עד 2030), ואף מעבר לכך. המדינות המשתתפות הגישו מבעוד מועד את היעדים שלהן להפחתת פליטות גזי חממה) שידועים כ INDC – Intended Nationally Determined

(Contributions), כל מדינה בהתאם ליכולתה ולשנת היעד המתאימה לה, רובן סביב 2030. פרופ' אופירה אילון ממוסד שמואל נאמן בטכניון ואוניברסיטת חיפה, שתשתתף בוועידה, מסבירה כי "התקבלו התחייבויות מראש של יותר מ-170 מדינות, אשר מכסות יותר מ-95 אחוז מסך הפליטות של גזי חממה בעולם. בניגוד לוועידות קודמות, הפעם לא הוכתב יעד הפחתת פליטות מלמעלה, אלא כל מדינה קבעה לעצמה יעד על פי יכולותיה. זהו אחד המפתחות להצלחתה של הוועידה."

מפתח נוסף להצלחת הוועידה הוא השתתפותן הפעילה של ארה"ב וסין – שיאניות העולם בפליטת גזי חממה. בנומבר 2014, לאחר חודשים של שיחות חשאיות, חשפו נשיא ארה"ב ברק אובמה ונשיא סין שי ג'ינפינג הסכם היסטורי להפחתת פליטות גזי חממה של שתי המעצמות המזהמות. ההסכם ההיסטורי היה נקודת מפנה במאמץ העולמי להשגת הסכם מחייב בין-לאומי להפחתת פליטות, ונתן רווח גבית לאו"ם ולמדינות החברות ב-UNFCCC-לקראת ועידת פריז.

חלק משמעותי בהסכם שעליו ידונו בפריז הוא התמיכה הכלכלית של המדינות המפותחות (וארה"ב בראשן) במדינות המתפתחות כדי לסייע להן להפחית את פליטת גזי החממה. בכינוסים קודמים של ה-COP-דובר על התחייבות להשקעות בגובה 100 מיליארד דולר מדי שנה החל מ-2020 בפיתוח טכנולוגיות לאנרגיות מתחדשות. השאלה הגדולה שעל הפרק היא מהיכן יגיע הסכום העצום – מהמדינות השונות (כלומר, מהציבור) או שמא ממקורות פרטיים? הסדרת הצד הכלכלי היא קריטית להשגת הסכם מחייב בפריז ולהצלחתו בטווח הארוך.

פרנציסקוס יבוא?

COP21 יהיה אחד הכנסים הגדולים ביותר שנערכו על אדמת צרפת מאז ומעולם. בכנס, שיימשך כשבועיים, צפויים להשתתף כ-40,000 איש, מתוכם כ-25,000 חברים במשלחות הרשמיות של המדינות החברות, סוכנויות או"ם וארגונים חוץ-ממשלתיים. הכנס יתקיים במרכז כנסים שנבנה במיוחד בלה-בורז'ה, כעשרה קילומטרים צפונית למרכז פריז. בעוד שמרכז הכנסים יהיה סגור לציבור הרחב ובו יתקיימו הדיונים בין המשלחות הרשמיות, הציבור מוזמן להגיע למתחם מיוחד שנבנה בצמוד ובו יתקיימו פאנלים, תערוכות, הקרנות סרטים ואירועים שמטרתם לערב את הציבור בהתמודדות העולמית עם שינוי האקלים.

לצד נשיאי ארה"ב וסין ינכחו בוועידה ראשי מדינות רבים אחרים, בהם נרנדרה מודי, ראש ממשלת הודו, שנמצאת במקום השלישי אחרי סין וארה"ב בפליטת הפחמן הדו-חמצני. בניגוד לוועידת קופנהגן, שאליה הגיעו מנהיגי המעצמות רק ביומיים האחרונים, בפריז הגיעו המנהיגים לצילום המסורתי ולסבב שיחות כבר בפתחת הוועידה, מתוך תקווה שהדבר ייתן דחיפה לשיחות ויעשה אותן אפקטיביות יותר. כעת עדיין לא ברור האם האפיפיור פרנציסקוס – שפרסם הצהרה מפתיעה בדבר חשיבות המאבק בשינוי אקלים בחודש יוני והפך לפניו של המאבק הזה – יגיעו בכבודו ובעצמו לפריז. כך או כך, המשתתפים מקווים שב-11 בדצמבר, יום סיום הוועידה, יוצג בפני העולם ההסכם החתום.

הפגנות נגד הוועידה ייאצו להידחות. צילום: The Weekly Bull, Flickr

על טרור ושינוי אקלים

מתקפת הטרור הקשה בפריז שאירעה ב-13 בנובמבר העלתה סימני שאלה רבים לגבי האפשרות לקיים ועידה רבת משתתפים ובנוכחות רבים ממנהיגי העולם בעיר האורות. עם זאת, האפשרות לבטל את הוועידה כלל לא עמדה על הפרק מבחינת הצרפתים, שראו בביטול שכזה פרס לטרור. על כן הוועידה נפתחה כסדרה, אם כי סידורי הביטחון הוחמרו: כ-2,800 שוטרים מאבטחים את מתחם הוועידה בלה-ברוז'ה, ו-8,000 נוספים נשלחו לתגבר את האבטחה בגבולות, מחשש לחדירת טרוריסטים. מרכז הכנסים הסגור והמאובטח בלה-בורז'ה אינו כאב הראש העיקרי של הצרפתים; הפגנות וצעדות המוניות ברחובות פריז הם יעד קל הרבה יותר לטרוריסטים, ולכן כל ההתכנסויות האלה בוטלו בהוראת המשטרה. בסופו של דבר, הנפגעים העיקריים מהקשחת סידורי הביטחון הם לא משתתפי הוועידה, אלא אזרחי פריז ואקטיביסטים שביקשו למחות נגד הוועידה, שלדעתם מגיעה מאוחר מדי ומציעה לעולם מעט מדי.

ומה איתנו?

ממשלת ישראל אימצה את פרוטוקול קיוטו ב-1998, אף שלפי הפרוטוקול היא הוגדרה כמדינה מתפתחת ולכן לא חלו עליה הגבלות בעניין פליטת גזי חממה. לוועידה בקופנהגן כבר הגיעה משלחת ישראלית בת 30 איש בראשות השר להגנת הסביבה דאז גלעד ארדן, שאליו הצטרף לקראת סיום הוועידה נשיא המדינה שמעון פרס. פרס התחייב על בדת הוועידה להפחתת פליטות בשיעור של 20 אחוז עד שנת 2020, יעד שאותו אימצה לבסוף גם ממשלת ישראל. התכנית הישראלית לצמצום פליטות הגיע כבר לשלב של תקצוב, אך לבסוף הוקפאה.

המשלחת הישראלית לפריז תמנה 70 נציגים מכל מגזרי המשק: משרדי הממשלה, התעשייה, האקדמיה, החברה האזרחית, ארגוני הסביבה ועוד. בראש המשלחת עומד ראש הממשלה בנימין נתניהו ואליו יתלווה השר להגנת הסביבה אבי גבאי, כשברקע המאבק המתוקשר על אישור מתווה הגז.

פאנלים סולאריים יסייעו בצמצום התלות בדלקי מאובנים. צילום: U.S. Embassy Tel Aviv, Flickr

לצד הדיונים הרשמיים, ישראל תשתתף בשורה של אירועי צד שבהם תסביר את היערכותה לשינוי האקלים. "אף שלישראל יש תרומה קטנה יחסית לסך הפליטות העולמי, היא נמצאת בחזית הפיתוח הטכנולוגי של הפחתת פליטות והיערכות לשינוי אקלים", מסבירה אילון. "הוועידה היא גם הזמנות כלכלית-עסקית בשביל ישראל, שבה תוכל לשווק טכנולוגיות מתקדמות שפיתחה בתחומי האנרגיה המתחדשת, מערכות לניהול אנרגיה, חקלאות מותאמת לשינוי האקלים ועוד."

יעד הפחתת הפליטות (INDC) הישראלי, שאושר על ידי הממשלה, הוא הפחתה של כ-25 אחוז מפליטות גזי החממה הצפויות ב-2030. לצורך כך הוגדר יעד של ייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת בשיעור של 17 אחוז לפחות מכל צריכת החשמל עד 2030, צמצום צריכת החשמל כולה ב-17 אחוז וצמצום הנסועה הפרטית בשיעור של 20 אחוז. המשרד להגנת הסביבה מוביל בימים אלה תכנית ליישום היעדים. גם בישראל מקווים שפריז תוציא את העולם לדרך חדשה – גם אם באיחור ניכר – בהיערכות לשינוי האקלים.